

Gezegenden yaşadığımız mahalleye ‘katılım’ meselesi

Neden katılmak konusunda isteksiz veya çekingen olalım? Ya da oluyoruz? Hangi etmenler katılım hevesimizi/ irademizi yok ediyor? Nasıl katılabilirim? Katılınca daha etkili sonuçlar elde etmek için ne yapabilirim?

Akın Atauz

23/03/2024

aatauz@yahoo.com

Evet, seçim öncesindeyiz.

Evet, yerel bir seçim öncesindeyiz.

Evet Türkiye, demokrasiyle tek bağıni neredeyse sandık aracılığıyla kuruyor veya burada böyle bir bağin demokrasi olduğu ileri sürülebiliyor.

Evet demokrasi Türkiye’de önemsenmiyor ya da çok önemsenmiyormuş gibi görünüyor. Yine de iyi-kötü bir demokrasi arayışı veya özgürlüklere, eşitliğe, demokrasiye doğru bir yürüyüş iki yüzyıldır (böylece **II. Mahmut** dönemine çıpa atmış oluyoruz) sürüyor bu ülkede.

Son haftalarda demokrasinin belki özü ya da temel eksenini diyebileceğimiz **katılım** kavramı üzerinde duruyoruz. Ancak genellikle katılımı yerel ölçekte, küçük topluluklar arasındaki politik etkileşimin bir ögesi olabilecek bir düşünce gibi ele alıyoruz.

Oysa “ölçek büyüdükçe de demokrasinin uygulanabilmesi ve bu demokrasinin katılımcı olması söz konusu olabilir mi?” sorusunu hemen hiç irdelemiyoruz.

Çünkü toplumsal ve politik ölçek büyüdükçe, katılımın giderek temsili demokrasinin araçlarını ve mekanizmalarını kullanmaksızın gerçekleşmesinin olanaksızlığını düşünüyoruz. Yani her insanın talepleri, önerileri olabileceğini giderek unutuyoruz. Belki de tam tersini yapmak, katılım düşüncesinin veya arayışının ölçek büyüse de gerçekleşebilme olanağının hatta *gereksiniminin* üzerinde düşünmek, arayışı daha kapsamlı ve bütüncül hale getirmek gerekiyor.

Küresel zorluklara uyum sağlamak ve katılım

Dünyanın pek çok ülkesinde yükselen milliyetçi, popülist dalgaya, aşırı sağın yükselmesini, göç ve mülteci hukukunu, ayrımcılıkları, yerel savaşları veya ‘vekalet’ savaşlarını, ‘terör’ olaylarını, teknolojik gelişmelerin toplumları-cinsleri ve yaş gruplarını vb. nasıl etkilediğini, iklim değişikliğinin göstergelerini ve sıcak-kurak mevsimleri hep birlikte izliyoruz.

Neredeyse her birey, her insan, gezegenin neresinde olursa olsun bu değişimlerden etkileniyor. Bu tür olguların hemen hepsinin ‘küresel’ ama bir tek türde tanımlanmamış küresellikler olduğunu biliyoruz.

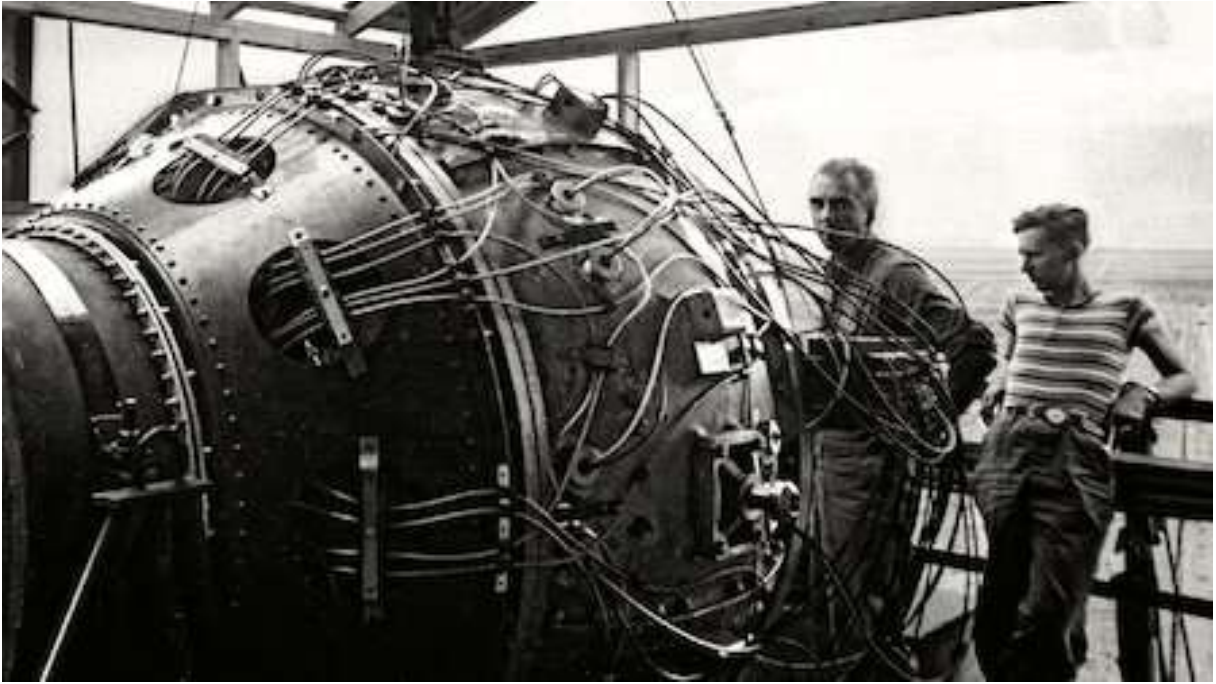
Bu ‘küresel’ duruma karşı veya değişimlere uyum veya uyarlanmak-direnmek için ne yapılabileceği hakkındaki kararları kim veriyor? Ve kararlardan kim etkileniyor? Birey olarak bu tür kararların oluşumu hakkında söyleyecek bir sözümüz var mı? Varsa bu sözü nerde söyleyeceğiz? Nasıl söyleyeceğiz? Ya da başka türlü söyleyecek olursak bu ölçekteki olgularda etkilenenlerden biri olarak “olaya” katılmamız söz konusu mu? Belki katılabiliriz. Katılmamız gerekir, hatta ne kadar çok ve etkin bir biçimde katılabilirsek o kadar iyi olur. Ancak “bunu nasıl yapabiliriz?” sorusunu tartışmadan önce iki konuya değinmek gerekiyor: Birincisi katılımı (tartışma/ karar alma/ uygulama/ uygulamaları izleme ve eleştirme vb. gibi) çeşitli aşamalarda gerçekleşebilen, bu aşamalara özgü mekanizmaları kullanabilen politik bir süreç olarak görebilir miyiz? İkincisi, katılımı sadece pozitif bir katkı olarak mı değerlendirmeliyiz? Ya da protestolar, direnişler, grevler ve gösteriler-işgaller biçimindeki karşıt ve engelleyici eylemlerle de katılmış olabilir miyiz?

Eğer her iki soruyu da olumlu yanıtlıyorsak, yani, olgunun sadece belirli aşamalarına katılımın da bir katılım türü olabileceğini ve bunu negatif tepki göstererek yapabileceğimizi düşünüyorsak katılımcı demokrasiyi her ölçekte irdeleyebiliriz. Böylece artık sıkıldığınızı düşündüğünüz yerellikten uzaklaşarak da kavrama bakmaya devam edebiliriz.

Ulus-devlet ölçeğinde veya bölgesel ittifaklar/ örgütler hatta küresel ölçekte bile katılım söz konusu olabileceğini kabul etsek bile bunun bir etkisi var mı?

Herhangi bir olguyu gerçekten dönüştürebilir miyiz?

Belki, bugünlerde 'Netflix'te gösterimde olan **“Soğuk Savaş”** belgeseline göz atan olmuştur, 1945'ten beri nükleer savaş ya tehdidinin veya tırmanmanın nasıl kolay ve hızlı, nasıl sanki olağan bir şeymişçesine gelişiverdiğini görüyorsunuz.

Kim veriyor bu kararları? En iyi olasılıkla temsili demokrasinin bir temsilcisi veya bir otokrat/ militaristi bir bürokrasi, hatta sivil bürokrasi, daha da inanılmaz olanı, bir iletişim uzmanı veya teknisyeni... Ama bu nükleer teknolojiye zarar görecektir halkların hiçbiri bu kararın içinde değil. Katılmaları söz konusu bile olamaz.

Yorgun halklar tartışarak 'daha iyi' bir yere gelebilir mi?

Bir anda küresel etki yaratacak bir karar konusunda kim topluma danışır? Bu (diyelim ki nükleer) silahtan etkilenecek/ zarara uğrayacak halk da, onları tehdit eden teknolojiyi geliştiren ve uygulayan ülkenin halkı da katılmaz bu süreç. **Hiroşima**'ya ve üç gün sonra **Nagazaki**'ye ikinci bombanın atılmasına gerçekten bir gerek var mıydı? Gerçi şu da sorulabilir: Nagazaki'den sonra gazetelerde yayınlanan bir ankete göre, **ABD** halkının yüzde 87'si nükleer bombayı onayladığını söylüyor; birkaç gün önce **Putin**'i yüzde 80'in üzerinde oyla seçen Rus halkı (taktik nükleer silahların kullanılmasına doğru gelişen) **Ukrayna** savaşına onay veriyor; bunlar da “katılım” sayılmaz mı?

Elbette gazetelerin yaptığı anketin doğruluğundan da, Rus halkının gerçekten nesnel ve özgür bir ortamda seçim yaptığından da kuşkuluyum; ama burada asıl önemsenmesi

gereken nokta, **savaşa/ nükleer silahların kullanılmasına karşı çıkış neden bu kadar zayıf?**

Ve hangi ölçekte olursa olsun, etkisi veya işlevselliği ne kadar düşük olursa olsun, yeryüzünde yaşayan bireyler olarak bazı ülkelerin yurttaşları veya bazı kentlerin halkları, **bir mahallenin sakini olarak** kendi onurumuzu, etik değerlerimizi, insan hakları ilkelerini veya demokratik ilkeleri, katılım irademizi koruyabiliyor muyuz? Neden katılmak konusunda isteksiz veya çekingen olalım? Ya da oluyoruz? Hangi etmenler katılım hevesimizi/ irademizi yok ediyor? Nasıl katılabilirim? Katılınca daha etkili sonuçlar elde etmek için ne yapabilirim?

Neden bu tür sorular üzerinde daha çok tartışmıyoruz?

Tartışırsak eğer daha “iyi” bir yere gelebilir miyiz birey olarak, topluluk olarak, toplum olarak, insan olarak?

Yanıtın “evet” olduğuna inanıyorum.

Evet yapabiliriz.

Evet, Türkiye’nin ve dünyanın şu çok kötü/ kötümserlik çağıran aşamasında bile yapılabilecekler var. **Stalin**’in en baskıcı ve acımasız olduğu dönemlerden sonra bile, Sovyet halkı **Komünist Partisi**’nin içinden, daha demokratik dengelere doğru bir gelişim yaratabildi.

Demokrasi, demokrasinin katılımcılıklara açılan nitelikleri bir defa elde edilebilecek ve sonra da sürekli bunun üzerine koyarak ilerlenebilecek bir süreç değil. Bunlar için sürekli uğraşmak ve (antagonist olmayan, şiddet içermeyen bir biçimde) sürekli/ her an mücadele etmek, yeniden kurmak gerekiyor.

Bunun çok yorucu ve katlanılamaz bir durum olduğu söylenebilir. Ama bütün yelkenleri suya indirmek, pes etmek ve itaat, daha mı katlanılabilir bir durum? Her gün **Hitler** rejimi içinde yaşamak mı daha az yorucu? Türkiye’nin adım adım ilerlediği despotik diktatörlüğe razı olmak mı daha sakin?

Bütün halklar yorgun. Neredeyse umutsuz bir sağ dalganın üzerinde kayıyoruz.

Ne yapacağız?

Akin Atauz